

แบบฟอร์มการเขียนแบบถอดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านทำนุบำรุงรักษาธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม
ประเด็น การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม จากบริการวิชาการสู่สังคมสู่การ
พัฒนาการเรียนการสอนและการสร้างจิตสำนึกให้นักศึกษา

1. ชื่อ-สกุล ผู้เล่าเรื่อง ผศ.ดร. เสาวลักษณ์ กิตติประภัสร์ คณะวิชา/หน่วยงาน สถาบันเศรษฐศาสตร์
2. ชื่อ-สกุล ผู้บันทึก ผศ.ผการัตน์ จำปาน้อย คณะวิชา/หน่วยงาน สถาบันเศรษฐศาสตร์
3. บทบาท หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้เล่าเรื่อง

อาจารย์ผู้สอน ทำบริการวิชาการสู่สังคมและจัดกิจกรรมโครงการดูงานในพื้นที่สีเขียวบางกะเจ้า

4. เรื่องที่เล่า

การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ จากบริการวิชาการสู่สังคม สู่การ
พัฒนาการเรียนการสอนและการสร้างจิตสำนึกให้นักศึกษา

.....

5. ความเป็นมาของเรื่องที่เล่า

อาจารย์ได้ทำงานร่วมกับชุมชนในการจัดการน้ำในพื้นที่สีเขียวบางกะเจ้ามาหลายปีแล้ว จึงมีองค์
ความรู้ระดับหนึ่งที่น่าสนใจนำมาเชื่อมโยงกับการเรียน การสอนในวิชาที่สอนได้ เช่น เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม
และระเบียบวิธีวิจัย โดยได้พานักศึกษาไปดูงานในพื้นที่จริงทำให้ได้เห็นปัญหา มีประสบการณ์ตรง มี
การเรียนรู้และมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น โดยเรื่องที่ได้พานักศึกษาไปเรียนรู้ในปีนี้ได้แก่ เรื่องแนวทางการ
จัดการขยะให้เกิดมูลค่า และการเพิ่มพื้นที่สีเขียวบางกะเจ้าโดยการจัดการน้ำ ซึ่งเป็นการต่อยอดจาก
งานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่อาจารย์ได้ทำในพื้นที่มาก่อน จึงใช้พื้นที่จริงในการสอนนักเรียนนอกห้องเรียน

.....

6. วิธีการ/ขั้นตอน หรือกระบวนการที่ทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ เทคนิคหรือกลยุทธ์ที่ใช้ ผู้มีส่วน
ร่วม อุปสรรคหรือปัญหาในการทำงาน และแนวทางการแก้ไข

เรื่องการจัดการขยะ สถานที่เรียนรู้ วัดจากแดง ต. ทรงคนอง อ. พระประแดง จ.สมุทรปราการ (ในคังบาง
กะเจ้า)

วิธีการจัดการขยะที่ริเริ่มที่วัดจากแดง พยายามแก้ปัญหาขยะในใจ ที่เกิดจากพฤติกรรมมนุษย์ก่อน
ให้มีสติและปัญญาในการแก้ปัญหา ให้อู่ว่าควรใช้อะไร อย่างไร เท่าไรจึงจะเหมาะสม และเอาไปใช้อะไร
ให้เกิดประโยชน์ได้บ้างเพื่อลดจำนวนขยะตั้งแต่ต้นทาง โดยแนวทางในการจัดการขยะต่างๆที่วัด จะใช้
วิธี ง่าย ดี และมีประโยชน์ เพื่อให้เกิดการทำได้จริงในชีวิตประจำวัน และทำให้มีการณรงค์ให้ทำเป็น

นิสัยในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งขณะนี้มีการขยายผลในวงกว้างมากขึ้น รวมทั้งให้ใช้หลัก 7 R คือ reduce, reuse, recycle, repair, reject, return, rethink

ทางสถาบันฯ ได้ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกให้นักศึกษา ตั้งแต่ก่อนไปดูงาน โดยให้มีการมีส่วนร่วมในการแยกขยะขวดพลาสติกและกล่องนม ไปบริจาคให้ที่วัด พร้อมฟังการบรรยายสอดแทรกธรรมะ เรื่อง แนวทางการจัดการขยะทั้งภายนอกและภายในใจ ทำให้เชื่อมโยงการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุและการทำความสะอาดทั้งภายนอกและภายในใจ ซึ่งจะได้มีผลดีแก่นักศึกษาต่อไป หลังจากกลับจากการทำกิจกรรมแล้ว

เรื่องการจัดการน้ำ คุ้งบางกะเจ้า

มีขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการทำงาน ดังนี้

1. ร่วมรับฟังปัญหาและร่วมคิดหาวิธีการแก้ไขร่วมกับชุมชน เช่น จัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่ต้องแก้ไข อาทิ การแก้ปัญหาน้ำเน่าเสีย น้ำเค็ม และการสร้างระบบเตือนภัยจากน้ำเค็ม แล้วหาทางแก้ไข
2. ร่วมพาตัวแทนชุมชนไปคุยกับหน่วยงานที่มีบทบาทในการแก้ปัญหา เช่น อบจ. รองผู้ว่าฯ กรมชลประทาน ฯลฯ
3. วางแผนต่อยอดงานพัฒนาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาควิชาการ เช่น บูรณาการความรู้ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ในการติดตั้งเครื่องวัดแสดงค่าการเตือนภัยจากน้ำเค็ม ร่วมกับองค์กรที่มีทรัพยากรมาช่วย
4. ให้ชุมชนร่วมในการติดตามในการใช้ประโยชน์จากโครงการ รายงานปัญหา และร่วมคิดโครงการต่อ เป็นต้น

ปัญหาในการปฏิบัติหลังการดำเนินการโครงการ เป็นสิ่งที่คาดไม่ถึง เช่นทำเลที่ตั้งของการวัดค่าน้ำ มีผลต่อการคลาดเคลื่อนของข้อมูล จึงต้องมีการแก้ไข และประสานกับทุกฝ่าย เป็นต้น

มีการส่งเสริมให้ความรู้นักศึกษาผ่านการร่วมฟังการประชุมสัมมนา การไปดูงานในพื้นที่ ได้ฟังข้อมูลจากตัวแทนชุมชน มีการเชื่อมโยงข้อมูลบางเรื่อง เช่น แนวทางการจัดการน้ำเสีย น้ำเค็ม และบทบาทของภาคส่วนต่างๆในการรักษาสิ่งแวดล้อม เข้ากับการเรียนการสอน

7. ผลลัพธ์หรือความสำเร็จที่เกิดขึ้น และสิ่งที่ผู้เล่าเรื่องที่ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ดังกล่าว

การทำงานร่วมกับชุมชนทำให้ได้รับฟังปัญหาและวิธีการคิดแก้ปัญหาต่างๆจากภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้เห็นถึงวิสัยทัศน์ ที่มีการต่อยอดเป็นนวัตกรรมได้ เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้แบบใหม่ ที่ความรู้มากมายอยู่นอกห้องเรียน และเป็นการสอนนักศึกษาที่ให้ทั้งเรื่องทางโลกและทางธรรม เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มากขึ้น มีทักษะชีวิต มากกว่าแค่เรียนจบได้ปริญญา

เกิดผลดีต่อชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วม ทำให้มีการติดตามโครงการต่อเนื่องในกระบวนการแก้ปัญหาในชุมชน แม้ว่าโครงการที่เป็นทางการจะเสร็จสิ้นลง และพื้นที่นี้ยังเป็นห้องเรียนธรรมชาติที่สามารถพานักศึกษาไปปฏิบัติงานหรือทำกิจกรรมในเรื่องต่างๆ ได้ เพราะได้รับความร่วมมือจากคนในพื้นที่เป็นอย่างดี และคนในชุมชนสามารถถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสบการณ์ให้นักศึกษาได้

รูปประกอบกิจกรรมต่างๆ ในการพานักศึกษาไปเรียนรู้พอสังเขป

การบรรยายหลักการจัดการขยะ และสถิติการแยกขยะพลาสติกและแปรรูปขวดพลาสติกให้กลายเป็นผืนผ้าและตัดเป็นผ้าไตรจีวร

สอนว่า ขยะ เกิดจากตัวเรา ให้มีสติว่า อะไร ควรใช้อย่างไร และที่สำคัญคือขยะในใจที่ต้องจัดการ เริ่มที่ตัวเรา

จากการจัดการขยะภายนอกสู่ขยะภายใน สอนสิ่งแวดล้อม สอดแทรกธรรมะ

การจัดการขยะจากขวดน้ำพลาสติก โดยแยกตามกลุ่มสีของขวด

แล้วเอามาเข้าเครื่องบด (สีเขียว)

ทำน้ำจากกล่องนม

การเปลี่ยนพลาสติกเป็นผ้าไตรจีวร ทอเป็นผืนผ้าและตัดเย็บ

ปัญหาอยู่ที่ตัวเรา ไม่ใช่ชยะ ต้องบริหารจัดการให้เป็น ต้องรู้ว่าอะไรจะไปไหน เพื่ออะไร

ลดขยะในสมอง ด้วยการฝึกเจริญเมตตา ขันติ สติ จาคะ มุทิตา วิริยะ

การบรรยายและดูงานวิสาหกิจวนเกษตรชุมชนบางกะเจ้า เกี่ยวกับการรักษาพื้นที่สีเขียว การจัดการน้ำโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

การสาธิตการฟื้นฟูคุณภาพน้ำ ดิน และโยนบอลจุลินทรีย์ลงคลองเพื่อให้น้ำสะอาดขึ้น

